

»STRELA SKRTAČENA, TO PA JE INTERNACIONALIZACIJA!«

Tako se je na vzклик iz Butalcev Frana Milčinskega naslonil prof. dr. Marko Jesenšek, avtor nove knjige *Slovenski jezik v visokem šolstvu, literaturi in kulturi* (2016). Z njim je komentiral poskus uvajanja tujega (beri: angleškega) jezika v slovenske univerzitetne predavalnice, ker da je slovenščina v primerjavi z njim premalo globalna. Ker da se je treba »odpreti« in »internacionalizirati«. Polemike v zvezi s to temo so trajale več kot pol leta, Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport je pripombe in ugovore številnih strokovnjakov, pa tudi akademikov, pesnikov in pisateljev, preprosto ignoriralo, Zakon o visokem šolstvu z novelo, ki je vsebovala sporni člen o jeziku, pa preprosto poslalo v parlamentarno obravnavo. Zaradi številnih protestov je zdaj Vlada RS ta člen končno le umaknila. Toda ali pomeni to tudi zmago zdravega razuma, temeljitega premisleka o materinščini in njeni tako identitetni kot pedagoški, znanstveni in strokovni vlogi na slovenskih univerzah? Močno dvomim. Ministrica, katere ljuba besedna zveza je »sodelovanje z vsemi deležniki«, napoveduje ustanovitev nove skupine strokovnjakov, ki bo rabo tujih jezikov na slovenskih univerzah »ponovno premislila«. Se pravi: zdaj se ni posrečilo, a bomo poskusili znova. Pri tem se nihče ne vpraša, kako lahko ministrstvo, ki je bilo v svojem odnosu do univerzitetne slovenščine ostro kritizirano, spet ustanavlja lastno »novo« komisijo. In v tem je zares nekaj butalskega.

Slovinci se vračamo k preizkušenim modrostim iz Butal. Če ena komisija ministrstva ni bila uspešna, bo to isto ministrstvo ustanovilo drugo, podobno. Vse dokler ne bo ta čistopodobna komisija napisala spornega jezikovnega člena tako, kot želi ministrstvo samo. Le-to pa še vedno zagovarja uvajanje angleščine kot učnega jezika na slovenske univerze.

O tem smo se lahko prepričali tudi ob zadnji predstavitvi mnenj na Odboru za izobraževanje, znanost, šport in mladino DZ (22. redna seja, 3. 10. 2016). Kljub temu da je bilo napisano veliko izčrpnih člankov na sporno temo (Borovnik, Jesenšek, Erzetič, Komel, Močnik, Partljič, Snoj, Toš, Zupan Sosič, Žabot, Žele idr.), ki so izhajali v Sobotni prilogi Dela, Večeru in drugje, še vedno poslušamo, tudi iz vrst rektorjev, ista zavajanja poslušalcev.

Prvo zavajanje: Resorno ministrstvo je upoštevalo mnenje stroke. Ni res. Stroka je bila v glavnem prezrta. Glede vloge slovenščine na naših univerzah pa je bila enotna: slovenski profesor lahko za slovenski davkoplačevalski denar na slovenskih javnih univerzah slovenskemu študentu predava le v slovenščini – razen seveda na smereh, kjer študirajo tuje jezike in kulture (anglistika, germanistika, slavistika, hispanistika, hungaristika itd.). Če pa privatne in polprivatne univerze v Sloveniji tožijo, da imajo premalo domačih študentov, in bi rade zato dodatno zaslužile »na trgu«, to je s šolninami tujcev, ter pri tem ukinile slovenščino, naj končno postanejo samo privatne univerze. Naj se nehajo napajati tudi iz slovenskega davkoplačevalskega denarja in naj se financirajo izključno s šolninami. Potem lahko slovenščino na svojih mednarodnih

planetarnih programih nadomestijo tudi s kitajščino. Dokler pa bo njihov financer Slovenija, bodo morale spoštovati uradni jezik te države, ki je obenem eden od uradnih jezikov v EZ.

Drugo zavajanje: Slovenske univerze so preveč zaprte in se morajo odpreti za tuje študente in profesorje. Ni res. Na naših univerzah lahko študira, kdor želi, pa tudi tuji profesorji s svojimi predavanji so bili vedno dobrodošli. A prav na tem področju je treba vzpostaviti podoben red, kakršen je v drugih evropskih državah. Tuji študentje, ki se odločajo za dodiplomski študij v Sloveniji, se morajo naučiti slovensko, univerze pa jim morajo nuditi obvezne subvencionirane tečaje slovenščine za tujce, s katerimi je (preverjeno, z dobrimi lektorji!) mogoče zelo hitro napredovati pri učenju tako, da lahko tuji študenti sledijo predavanjem in opravljajo izpite. Pri druženju s slovenskimi študenti pa bodo pridobivali zanimivo medkulturno izkušnjo. V sosednjih državah zahtevajo od tujcev pred začetkom študija celo sprejemni izpit iz njihovih državnih jezikov, pri nas pa bi jim ponujali predavanja kar v angleščini?! In še: enako velja za tuje profesorje. Tisti, ki prihajajo za kratek čas, seveda lahko predavajo v tujih jezikih (ne le v angleščini!), kar doslej tudi so, tisti pa, ki so se na naših univerzah pripravljene redno zaposliti, se morajo obvezno naučiti jezika države, ki jim bo ponudila gostoljubje in kruh. In ker gre navadno za nadvse bistre ljudi, to zanje zagotovo ni pretežko.

Tretje zavajanje: Z rabo tujih jezikov se bo na slovenskih univerzah izboljšala kvaliteta študija. Ni res. V položaju, ko bo slovenski profesor z bolj ali manj povprečnim znanjem tujega jezika, npr. angleščine, predaval tujcem, ki prav tako ne bodo materni govorci angleščine, obenem pa še našim študentom, za katere je angleščina prav tako tuji jezik, bo nastal komunikacijski šum, to je pomanjkljivo, površno in zasilno sporazumevanje. Uspela nam bo macdonaldizacija univerzitetnega izobraževanja, nekakšen predavateljski fast food, kakor je zapisal Lev Kreft, ne pa nova kvaliteta.

Četrto zavajanje: Rektor Zavrtanik, vneti zagovornik uvajanja angleških študijskih programov, nenehno govori o nujnosti »rabe tujih jezikov v Sloveniji in EZ«. Pri tem pa mirno pohodi nujnost rabe slovenščine na slovenskih univerzah. Na univerzah se namreč jezik ne le uporablja, temveč se na njih tudi tvori. Ob Zavrtanikovih nastopih zato opozarjam na to, da nam njegovo zavzemanje za tuje jezike v resnici ne ponuja učenja tujih jezikov, ki ga gotovo vsi podpiramo, temveč da si kot rektor prizadeva za MENJAVO učnega jezika v državi Sloveniji. In v tem je bistvena razlika! Profesor Jesenšek, ki se je pred nedavnim mudil na mednarodno priznani Karlovi univerzi v Pragi, je poročal o tem, da tam večina študijskih programov poteka v češčini, pri čemer so tujcem omogočeni tudi enaki, vzporedni programi v angleščini, ki pa jih država seveda posebej financira. Poročal pa je tudi o tem, da so se tujci, ki študirajo na Češkem, pripravljene naučiti češko in poslušati kvalitetna predavanja v tem jeziku. Želijo imeti to zanimivo jezikovno izkušnjo. Če bi namreč hoteli poslušati predavanja v angleščini, bi najbrž odpotovali v Anglijo ali Ameriko. Pri nas pa takega predloga, ki bi ponujal vzporedne študijske programe v tujih jezikih, ni slišati, saj za to ni denarja. Še obvezne študijske programe smo bili

prisiljeni krčiti zaradi varčevanja. Pri nas bi zato študentom ponudili en sam program, to je angleškega, slovenskega pa ne bi bilo več.

Peto zavajanje: V slovenščini se ne morem terminološko izražati tako, kot se lahko v angleščini, tudi strokovno in znanstveno pisanje v slovenščini je izguba časa. Tega snobističnega napletanja si nisem izmislila, slišala sem ga pred nedavnim iz ust nekega slovenskega univerzitetnika-naravoslovca, ki je nastopil v TV oddaji. Seveda gre za navadno spakovanje. Slovenski profesor, ki mu plače ne dajeta ne Hillary Clinton ne Donald Trump in ki ga torej plačujejo domači davkoplačevalci, očetje in mame njegovih študentov, je namreč hkrati s svojo znanostjo dolžan uporabljati, razvijati in mladim posredovati slovenski znanstveni jezik. Dolžan je napisati članke in učbenike v tem jeziku, ne le v angleščini. Dolžan je objavljati tudi v slovenskih znanstvenih revijah. Pa to tudi počne?! Tukaj, prav tukaj pogrešamo glas resornega ministrstva, pa tudi slovenskih rektorjev.

Ena večjih neumnosti, ki sem jih prebrala v naših poletnih polemikah o jeziku, je bila ta, da »sta tudi Prešeren in Cankar morala znati nemško«, češ, le pogledjte, kako sta bila internacionalna. Prešeren in Cankar pa sta seveda živela v avstrijski državi, v kateri je bila nemščina uradni jezik – tako, kot je zdaj slovenščina v Sloveniji. Kljub temu sta svoja najboljša dela napisala v slovenščini, v takrat – in danes! – zaničevanem jeziku. Prizadevala sta si, da bi bila slovenščina enakovredna vsem drugim evropskim jezikom, o kakršnikoli samostojni slovenski državi pa si nista upala sanjati. Danes tako državo imamo, slovenščino pa moramo ščititi pred Slovenci samimi. Pri tem naj dodam, da preprosti ljudje navadno vedo, kaj pomeni človeku jezik in si ga ne pustijo vzeti. Nekateri naši univerzitetniki pa so zboleli za provincialnim snobizmom, kakor je to jezikovno kugo poimenoval pisatelj Vlado Žabot.

Silvija Borovnik

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, silvija.borovnik@um.si

**SEM SLOVENISTKA
SEM NACIONALISTKA
SEM IDEALISTKA
SEM ...**

Nekaterih slovenistov se na naši fakulteti drži sloves neprilagodljivih za spremembe, novosti. Morda. Morda gre le za glas, ki bi stare južnoameriške civilizacije obvaroval pred Španci. Morda. Lahko da so procesi spreminjanja načina življenja, ki smo jim danes priča, nujni. (Ne vem sicer s katerega zornega kota, kdo je tisti, ki kaj opredeli kot nujno). Vendar pa je treba tudi